

APUNTS PER A UNA TEORIA DE LA POLIPOESIA

Xavier Sabater

Intro-Inducció

L'època actual està caracteritzada pel canvi social, polític, espiritual i creatiu. S'esdevé, doncs, en una certa confusió en què la norma tot val és aprofitada al màxim per tota mena de creadors; al mateix temps, s'obren nous camins i apareixen noves tècniques. També es reconsideren, des de perspectives actuals, anteriors moviments creatius que semblaven esgotats. Així, es barregen dins del panorama poètic idees que van des del futurisme fins a la bogeria electrònica.

Crisi de la Poesia a final dels anys vuitanta

Hauríem de començar per dir que la poesia gairebé sempre ha estat en crisi, sobrevivint sempre en cercles espirituals tancats. Encara que això es dona gairebé en qualsevol parcel·la creativa, i ho podem considerar normal.

Per comprendre la crisi de final dels vuitanta, ens hauríem de remuntar enrera a principi de segle, i donar una ullada a allò que passava aleshores. Ens trobem tota una mena de moviments creatius, com els futuristes, dadaistes i surrealistes, que, amb una força i claredat d'idees inèdites fins aleshores, convulsionen el món de l'art i també de la poesia. Tot això va començar el segle passat amb els romàntics, Rimbaud, Baudelaire, etc., però és amb els futuristes quan la cosa comença a estar madura. La radioalització dels poetes els porta a buscar noves formes expressives, gràfiques, fonètiques, sorolloses, performàntiques, etc. Després vindran altres moviments creatius, la força de tots ells es projecta inevitablement fins als nostres dies.

No obstant això, després dels setanta, la cosa ja no és tan lúcida i desapareixen els plantejaments creatius o radicals que s'havien desenvolupat fins aleshores. Això fa que la poesia i els poetes entrin en una crisi mai esdevinguda abans en el terreny de la poètica. Després de les guerres mundials, els poetes perden el ritme del segle, divaguen entre televisors i idees massa intel·lectuals pel què convindria a la poesia. És la certesa dels valors acabats i el buit espiritual. Sols una cosa té sentit: el rock, cal anar doncs a la música o on sigui per trobar idees que donin sentit a la tasca poètica. Cal, doncs, una fugida cap endavant, però, d'això, molt pocs se n'adonen.

La crisi dels vuitanta, però, és molt trista i poc complicada, d'altra banda. S'esdevé, a fi de comptes, amb uns poetes que no saben connectar amb la realitat, la poètica dels quals resulta massa intel·lectual i literària, absurdament postmodernista encara, i, per descomptat, ningú els fa cas. En trobo en parlar de la poesia a Catalunya.

La Tecnologia i la Interacció de les Arts

Tota societat té l'art que la seva tecnologia li permet i la seva cultura és tant més refinada com més augmenta la seva capacitat de matar. Falta una altra màxima: l'art és tan absurd com estúpida és la societat que el produeix.

Així no és estrany que la música comenci colpejant un tronc buit, després un tambor i, més tard es passi a la bateria. És clar, la cosa no acaba aquí, podríem parlar de caixes de ritmes, seqüenciadors i d'altres aparells que, afortunadament, són a la cantonada.

Passa el mateix amb totes les coses, es comença per pintar amb sorra les parets d'una cova, més tard ho farem sobre una tela amb pigments més elaborats i acabarem fent plàstics amb vídeo o *computer art*. Bé, m'equivoco, no s'acaba aquí, sinó que s'hi comença.

Els escultors ja no fan escultures, sinó que fan instal·lacions. O potser no tenen res a veure els uns amb els altres? I la *performance*? Què me'n dieu, de la *performance*? Bé, podríem parlar de la Intermèdia, la Multimèdia, la interacció, el No-Arte Total, etc. Us fixe que no parlo d'art conceptual i coses semblants? No val la pena ni ve al cas.

Doncs així estan les coses, tot es modifica i canvia, el passat influeix, però no gaire, i sols a efectes útils. Altres formes d'art han perdut el respecte dels creadors actuals, els quals abandonen el formalisme i embarcats en el barco de la tècnica es llancen a explorar nous camins i s'inventen nous recursos. Els poetes també. O a Espanya, m'hauria d'oblidar dels últims cinquanta anys, per no avorrir el lector. És veritat que hi ha excepcions, però millor és que el lector trobi les seves.

De fet, a final dels vuitanta el panorama poètic és desolador, l'actitud conjunta dels poetes, crítics, editors, catedràtics i premsa també, tots tancats en conceptes caducs, excessivament formals i, a fi de comptes, buits, fan que el públic s'aparti de la poesia escrita i aquesta sols aconsegueix sobreviure entre la mediocritat i el desinterès general. En tenen la culpa, com hem suggerit, aquests poetes que s'aplaudeixen a si mateixos, els crítics que no saben de què va res, els editors que només valen per fer betsellers, els catedràtics de la llengua que miren el passat i no veuen l'avui. El públic, per altra banda, és l'únic que encara manté la sensibilitat poètica, i troba la poesia en el teatre, el cinema, la música, el videoart, la performance o allà on sigui, però no en la poesia tradicional.

Cal destacar l'actitud d'alguns poetes actuals que, emmirallats i enfanistolats en ells mateixos, i sense fer cap mena d'autocrítica, dirigeixen amargs reprotxes al públic pel poc cas que els fa, no s'adonen que la imatge que ells donen de la poesia és trista carrinclona i avorrida. Sembla que la poesia s'hagi aturat amb Lorca i Machado.

Bases per caminar

Futurisme, Dadaisme, surrealisme, *beatnicks*, poetes sonors francesos, situacionistes, fluxus, infrarealistes, visuals, concrets, mailartistes, contracultura, rock i la tecnologia, són els esdeveniments espirituals que es projecten cap a nosaltres i encara ens

torben. En tots aquests casos el rebuig de les idees imperants els fa investigar o trobar noves tècniques que han estat poc treballades. Aquestes tècniques innovadores i rupturistes inicien un camí que avui dia es desenvolupa plenament i fa que la poesia actual adquireixi possibilitats i maneres més àmplies, és a dir, fonètica, visual, gràfica, objectual, concreta, sonora, electrònica, àudio, gestual, d'acció, performàntica, brutal, informal, etc. De tot això, se'n nodreix una mica la polipoesia.

Poesia o Polipoesia?

Després de tot el que s'ha esmentat, no és estrany que els poetes desfacin i estableixin coordenades poètiques pròpies i deslliurades de tota referència del passat. El present obre noves portes i no hi ha gaire temps per mirar enrera. Així, ens trobem amb poetes que no es limiten solament a escriure els poemes, sinó que, quan fan els poemes, tenen en compte la música, la llum que li cal, l'entonació més apropiada, si ha de ser recitat a una o diverses veus, si aquestes veus han de ser tractades amb ecos, o mitjançant raigs d'efectes electrònics, o per altres mitjans que calguin. El poema no s'acaba aquí, ¿serà gestual? ¿tindrà alguna mena d'interpretació requerida? ¿serà aquesta en clau performàntica? De fet, fer poesia o polipesia, que és un nom més apropiat, esdevé un pèl complicat, però en tot cas resulta molt divertit.

El poeta es troba de vegades amb ocasions sublimes, terrenys inexplorats en què el seu esperit vola. Què importen ara els antecedents futuristes, dadaistes, concrets, sonors, visuals i d'altres (encara que hi tinguin tant a veure). Avui ens trobem amb la possibilitat de treballar amb qualsevol tècnica, tanmateix les possibilitats que s'obren a la polipoesia obliguen el poeta a inventar-se nous recursos i a enfocar el poema sota una autèntica tasca de producció. Sembla que el poeta ja no fa poemes, sinó que fa pel·lícules. Cal dir que la polipoesia no té sentit amb suport de llibre, disc, cassette o film. Sinó que, en veritat, se li troba tota la força feta en directe, davant un públic pel poeta.

Tendències, estils i poetes

Caldria esmentar alguns dels corrents més actius de la polipoesia, com a antecedents cal citar Albert Subirata, el qual sempre ha estat poc reconegut o deixat de banda pels estudiosos encara que és conegut des de l'any 73. També Anton Ignorant ha fet força interessant el camp de la poesia electrònica i performàntica. Altres persones conegudes com Carlos Romeo, Enric Cassasses, Jordi Pope, Xavier Ballesteros també treballen el tema amb resultats molt curiosos i interessants, a pesar també que ho fan des de condicions molt *undergrounds*. Qui escriu això també té la seva història dintre del tema, dins de la formació de polipoesia anomenada Poliphonètica Dinàmica (que també compta amb la presència d'Ignorant). Altres agrupacions com el Laboratori Informal d'Activitats Diverses o la Secció d'Investigacions Sense Sentit també són pioneres, i també hi ha estat implicat el messiànic poeta que escriu això.

Cal ressaltar també la feina que han fet altres poetes que, si bé no s'acosten tant al camp de la polipesia, la seva tasca s'hi pot confondre molt fàcilment, són: Javier Maderuelo, Carles Santos, Anna

Ricci, J.M. Calleja, i Llorens Barber i Bartolome Ferrando, entre d'altres.

Conclusió

Cal dir que aquest treball hauria de ser molt més ampli, però ha estat fet amb presses i tampoc hi ha suficient espai, per aquesta raó queda reduït a uns simples apunts. És evident que hi ha algun oblit, i que les idees aquí esbossades s'han d'aprofundir, però això ho deixarem per a un altre moment o per a estudiosos de la poesia.

